
*Novitates
Theriologicae*

PARS 8, 2012

Інформаційний бюлетень Українського теріологічного товариства НАН України

**Теріофауна заповідних територій
та збереження ссавців**

(матеріали XIX Теріологічної школи-семінару)

Чорноморський біосферний
заповідник ■ 24-29.09.2012

XIX Теріологічна школа

Гола Пристань – 2012

УДК 599+502 (477)
ББК 28.693.36
Т-35

Теріофауна заповідних територій та збереження ссавців: зб. наук. пр. / Упорядники: І. Загороднюк та З. Селюніна. – Гола Пристань: Українське теріологічне товариство, 2012. – 76 с. (Novitates Theriologicae. Pars 8).

Theriofauna of protected areas and mammal protection / Compiled by I. Zagorodniuk and Z. Selyunina. *Hola Prystan'*, Ukrainian Theriological Society, 2012. 76 pp. (Novitates Theriologicae. Pars 8).

ISBN 978-966-1510-81-3

Восьмий випуск Бюлетеню «Теріологічні новини» (Novitates Theriologicae) присвячено матеріалам XIX Міжнародної теріологічної школи-семінару, що проходила 24–29 вересня 2012 року в с. Залізний Порт (Херсонська обл.). У випуску вміщено головні документи школи (програма, звіт про роботу та резолюція), тези доповідей і круглих столів на школі-семінарі 2012 року та поточні повідомлення колег про підсумки нових теріологічних досліджень. Загалом представлено 62 інформаційних матеріали, упорядкованих у п'яти розділах. Випуск підготовлено за ініціативою Ради Теріологічної школи та ухвалено резолюцією XIX Теріологічної школи-семінару.

Упорядники – Ігор Загороднюк та Зоя Селюніна

Редколегія:

Л. І. Бахтіарова,
О. В. Годлевська,
А. І. Дулицький,
І. Г. Ємельянов (голова),
І. В. Загороднюк (науковий редактор),
О. І. Киселюк,
З. В. Селюніна (відповідальна за випуск),
В. М. Тищенко,
В. А. Токарський.

ISBN 978-966-1510-81-3

© Загороднюк І., 2012 (редагування, верстка)
© Українське теріологічне товариство НАН України, 2012
© Чорноморський біосферний заповідник НАН України, 2012

Фосфід цинку – загроза для фауни України

І. Ю. Парнікоза, В. Є. Борейко

Київський еколого-культурний центр (Київ); parnikoza@gmail.com

Незважаючи на відсутність офіційної реєстрації небезпечного родентициду невибіркової дії – фосфиду цинку – в Україні зареєстровано чотири препарати на його основі: «Роденфос», «Стрілець», «Фосфит» та «Щурин». Окрім того, нелегально реалізуються ще два препарати: «Суперкобра» та «Крисин». В умовах тотального збіднення фауни та її залежності від агроугідь (де ці пестициди застосовують для протравлення зерна) його використання становить загрозу представникам раритетної теріо- та орнітофауни. Їх застосування є однією з причин загасання степового фауністичного ядра.

Потенційними жертвами застосування фосфиду цинку є *Spermophilus citellus*, *S. odessanus*, *S. suslicus*, *Spalax leucodon*, *S. graecus*, *S. zemni*, *Sicista loriger*, *Cricetus cricetus*, *Cricetulus migratorius*, *Lagurus lagurus* та *Ellobius talpinus*. Але фосфід цинку має шкідливий вплив не тільки на гризунів. Страждають від цієї отрути зерноїдні, а також пролітні водоплавні птахи, в тому числі рідкісні «червонокнижні» види: *Burhinus oedicephalus*, *Numenius arquata*, *Glareola nordmanni*, *Otis tarda*, *O. tetrax*, *Grus grus* і *Anthropoides virgo*.

Особливо небезпечно застосування цієї отрути для двох глобально-загрожених видів птахів, що мігрують територією України: *Anser erythropus* та *Branta ruficollis*. Восени 2011 р. В. Костюшиним відзначено застосування цієї отрути на полях в Причорномор'ї, в умовах вже промерзлого ґрунту і наявності поблизу тисячного скупчення мігруючої *B. ruficollis*. Відомі випадки масової загибелі птахів. За даними М. Жмуда (1988), в 1986 р. в Черкаській обл. біля м. Умань від фосфиду цинку загинуло 15 *Grus grus*. За даними В. Беліка (2009), у березні 2002 р. у Чорнобаївському районі тієї області від отруєння фосфідом цинку загинуло 343 гуски. Як повідомили О. Листопад і С. Шапаренко (2009), у березні 2009 р. в Лозівському районі Харківської обл. від отруєння препаратом «Роденфос» загинуло 1358 диких гусей. Існує також можливість вторинного отруєння хижих птахів і ссавців при поїданні отруєних фосфідом цинку гризунів і птахів. У групу ризику потрапляє низка видів занесених до Червоної книги України. З-за міграції отруєних птахів, вторинне ураження хижих тварин може також відбуватися на території об'єктів природно-заповідного фонду. В умовах низької культури застосування даних пестицидів, вони також становлять реальну загрозу для домашніх тварин та людей.

Застосування фосфиду цинку як невибіркової отрути також суперечить низці законів та міжнародних зобов'язань України. Вищевказане викликає необхідність відміни державної реєстрації препаратів «Роденфос», «Стрілець», «Фосфит» та «Щурин» та боротьби з торгівлею цими препаратами.